

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету

від “25” серпня 2016 року
(протокол №1)

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ

(назва навчальної дисципліни)

**ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни
підготовки бакалавра**

(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності 231 Соціальна робота

(шифр і назва спеціальності)

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Тургенева Анастасія Олександрівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної педагогіки БДПУ

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету “16” червня 2016 року, протокол № 8

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни “Вступ до спеціальності” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього ступеня бакалавр, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні основи та зміст діяльності соціального працівника.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна “Вступ до спеціальності” пов'язана з такими дисциплінами “Теорія та історія соціальної роботи”, “Професійні комунікації”, “Технології соціальної роботи”, “Соціальна політика”, “Організація діяльності державних та спеціалізованих служб”.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою навчальної дисципліни “Вступ до спеціальності” є сприяння опануванню студентами основними питаннями самоорганізації, навчальної діяльності у ВНЗ; ознайомлення студентів із теоретичною базою соціальної роботи, основами професійної діяльності соціальних працівників, процесом взаємодії з клієнтом; формування гуманістично-орієнтованого професійного світогляду майбутнього соціального працівника.

1.2. Основними завданнями дисципліни “Вступ до спеціальності” є ознайомлення з формами організації навчального процесу, видами навчальних занять і контролю, сприяння формуванню у студентів умінь організації навчальної діяльності як підґрунтя оволодіння професійною діяльністю; розкриття актуальних проблем соціальної роботи в Україні; ознайомлення з основними категоріями, принципами, методами та формами соціальної роботи, сферами професійної діяльності соціального працівника; формування у студентів уявлень про цілісний образ соціального працівника як людини, що володіє характерними духовно-моральними якостями, а також відповідним комплексом знань та умінь; розвиток навичок критичного мислення та вміння оцінювати соціальні явища і процеси.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентностей:

ЗК-3 Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК-7 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ФК-1 Здатність використовувати базові знання фундаментальних наук в обсязі, необхідному для освоєння дисциплін циклу професійної підготовки.

ФК-2 Здатність до оволодіння та застосовування знань з теорії, технологій соціальної роботи та соціально-педагогічної діяльності.

Та демонструвати такі результати навчання:

ПР-7 Здатен передбачати результати професійного впливу на ситуацію, проблему клієнта.

ПР-5 Здатен аналізувати соціальні відносини, соціальні проблеми конкретного соціального оточення, умови функціонування.

ПР-1 Здатен установлювати зв'язки міждисциплінарних знань, які сприяють соціалізації особистості, її розвитку та попередженню виникнення соціальних проблем.

ПР-8 Здатен класифікувати методи, моделі соціальної роботи в професійній діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 5 кредитів ЄКТС / 150 годин.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні засади сучасної освіти.

Поняття про систему освіти. Засади державної політики у сфері освіти та принципи навчальної діяльності. Характеристика основних ланок системи освіти. Освітні, освітньо-кваліфікаційні рівні та ступені. Міжнародне співробітництво у державній системі освіти.

Тема 2. Система вищої освіти в Україні.

Стан вищої освіти в Україні. Зміст підготовки майбутнього фахівця. Основні форми організації навчального процесу. Система контролю та оцінювання знань, умінь, навичок студентів. Виробнича практика у системі професійної підготовки. Формування у студентів дослідницьких умінь. Права та обов'язки студента. Значення та зміст самостійної роботи студента. Наукова організація праці студента. Організація професійного самовиховання майбутніх фахівців. Методика пошуку літературних джерел.

Тема 3. Соціальна робота як єдність теоретичних знань, практичної та навчальної діяльності.

Термін «соціальне» та його всебічна характеристика. Місце соціальної роботи в сучасному суспільстві. Соціальна робота як галузь науки і навчальна дисципліна. Міждисциплінарні зв'язки соціальної роботи. Сутність соціальної роботи як фахової діяльності.

Тема 4. Провідні категорії соціальної роботи.

Сутність дефініцій «поняття», «категорія». Проблеми формування понятійно-категоріального апарату соціальної роботи. Запозичені поняття і категорії соціальної роботи. Загальні поняття і категорії соціальної роботи. Специфічні поняття і категорії соціальної роботи.

Тема 5. Виникнення та еволюція соціальної роботи.

Особливості архаїчної благочинності. Соціальна допомога в давніх слов'янських общинах. Елементи соціальної допомоги в античному суспільстві. Організація соціальної допомоги в середньовіччі. Домінуюча роль церкви у наданні соціальної допомоги. Статус особи, яка потребує допомоги. Особливості соціальної допомоги в Київській Русі. Основні тенденції у сфері соціальної допомоги європейських країн. Зміна статусу особи, яка потребує допомоги у XVI – XVII ст. Виникнення та

розповсюдження установ закритого типу. Зростання ролі держави в розподілі соціальної допомоги. Національно-самобутні форми суспільної допомоги українського народу у XVI – XVIII ст. Реформування системи опіки в епоху Просвітництва та розвитку нового суспільного устрою в Західній Європі. Перехід до спеціалізації соціальних установ та працівників, що в них зайняті. Усвідомлення важливості надання допомоги та здійснення контролю без ізоляції особи. Визнання необхідності соціального забезпечення. Розвиток системи підтримки тих, хто потребує допомоги у США в XIX ст. Суспільна опіка в Україні в кінці XVIII – XIX ст. Неефективність централізованої організації соціальної допомоги. Переорієнтація на місцеві установи у справі піклування про осіб, що потребують допомоги. Основні напрями соціальної діяльності земських органів. Зростання ролі благодійних товариств і громадських організацій у наданні соціальної допомоги в другій половині XIX ст. Становлення пенсійного забезпечення, кредитної справи та кооперації.

Тема 6. Соціальний працівник: професія та особистість.

Загальна характеристика соціального працівника. Посадові обов'язки і права соціального працівника. Професійні знання та уміння соціального працівника. Професійні ролі соціального працівника. Рівень соціального статусу соціального працівника в Україні та за кордоном. Якості соціального працівника та їх зміст. Зміст основних вимог до особистісних якостей соціального працівника та їх групи (психофізіологічні, морально-етичні, психоаналітичні). Основні підходи у роботі соціального працівника. Характеристика підходів.

Тема 7. Закономірності та принципи соціальної роботи.

Поняття «закономірність», «закономірності соціальної роботи». Класифікація закономірностей соціальної роботи. Поняття «принцип», «принципи соціальної роботи». Класифікація принципів соціальної роботи (методологічні (загальнофілософські); соціально-політичні; організаційно-розподільні (організаційно-діяльнісні); психолого-педагогічні; специфічні (інструментальні)).

Тема 8. Відносини між клієнтами і соціальними працівниками.

Сутність поняття «клієнт». Підходи до розуміння особистості клієнта. Характеристика групи потенційних клієнтів соціального працівника, особливості їх життєдіяльності. Основні причини, через які людина стає потенційним клієнтом соціального працівника. Комунікативний аспект спілкування в соціальній роботі. Взаємодія у процесі професійного спілкування. Міжособистісне розуміння. Деформації (викривлення) у спілкуванні. Сутність конфлікту і діяльність, спрямована на подолання конфліктних ситуацій. Сфери діяльності соціального працівника.

Тема 9. Методи та форми соціальної роботи.

Поняття «метод», «методи соціальної роботи». Теоретичні методи соціальної роботи (загальні (філософські), загальнонаукові, спеціальні наукові методи). Практичні методи соціальної роботи (організаційні (адміністративні), соціально-економічні, педагогічні та психологічні, соціологічні методи в соціальній роботі; вулична соціальна робота та метод «рівний-рівному»). Поняття «форми», «форми соціальної роботи». Класифікація форм соціальної роботи.

Тема 10. Становлення системи підготовки соціальних працівників в Україні.

Актуальність створення цілісної системи підготовки фахівців для соціальної сфери в Україні. Сучасний стан підготовки соціальних працівників в Україні. Пошук та виявлення соціально активної молоді, її допрофесійна та професійна підготовка. Проблеми престижу професії. Міжнародні проекти в галузі підготовки фахівців із соціальної роботи.

3. Рекомендована література

1. Вступ до спеціальності «Соціальна робота» в схемах і таблицях : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Світлана Сергіївна Заєць. – Умань, 2016. – 58 с.

2. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / за заг. ред. І. Зверєвої. – 2-ге вид. – Київ, Сімферополь : Універсум, 2013. – 536 с.

3. Закон України «Про вищу освіту» : станом на 9 серпня 2016 р. [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/ed20160809>

4. Капська А. Й. Соціальна робота : [навчальний посібник] / А. Й. Капська. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 400 с.

5. Карпенко О. Г. Вступ до спеціальності «Соціальна робота» / О. Г. Карпенко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 248 с.

6. Карпенко О. Г. Теорія і практика професійного становлення соціального працівника : [навчальний посібник] / О. Г. Карпенко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. – 192 с.

7. Карпенко О. Г. Теорія та практика соціальної роботи : [навчальний посібник] / О. Г. Карпенко, Н. Ф. Романова. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2016. – 408 с.

8. Лукашевич М. П. Соціальна робота : теорія і практика : [навч. посіб.] / М. П. Лукашевич, Т. В. Семигіна. – 2-е вид. – К. : Каравела, 2014. – 368 с.

9. Тимошенко Н. Є. Етапи професійного зростання соціальних працівників в системі неперервної освіти / Н. Є. Тимошенко // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : зб. наук. пр. / за ред. : В. С. Курило, С. Я. Харченко, С. В. Харченко. – Луганськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2014. – С. 132-140.

10. Тимошенко Н. Є. Вступ до спеціальності : соціальна робота. Модуль 2 : навч. посіб. / Тимошенко Н. Є. – К. : Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2014. – 245 с.

4. Методи навчання: словесні (пояснення, розповідь, лекція, вступна бесіда, навчальна дискусія); наочні (ілюстрування, скрайбінг); практичні (кейс-ситуації, дослідні роботи); методи усного та письмового контролю.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

6. Система оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності		Оцінка за національною шкалою
90-100	A	зараховано
78-89	B	
65-77	C	
58-64	D	
50-57	E	
35-49	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни